

УДК 94(477):316.653+019.911 «1917+1918»

ПЕРІОДИЧНІ ВИДАННЯ ЯК ДЖЕРЕЛО В ДОСЛІДЖЕННІ СТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ ДО ВЛАДИ (НА ПРИКЛАДІ КИЇВСЬКИХ ГАЗЕТ 1917-1918)

Скороход О.В.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Стаття є спробою з'ясувати коло періодичних видання, що є найбільш показовими для дослідження суспільних настроїв жителів Києва 1917-1918 років та ставлення населення до влади. Студія зроблена на прикладі щоденних міських газет «Последние новости», «Киевлянин», «Киевская мысль» та «Нова рада». З метою досягнення якомога більшої релевантності авторка пропонує уточнений підхід до роботи з газетними джерелами. Проаналізовано різні типи текстів у міських газетах, кожен з яких є окремим джерелом, а саме: інформаційні матеріали, репортаж, публіцистику, твори розважального жанру і оголошення. Виділено інформаційний потенціал кожного з даних текстових джерел.

Ключові слова: газети, періодика, революція, Київ, репортаж, історичне джерело.

Постановка проблеми. Періодичні видання є важливим видом джерел у дослідженні різних аспектів Української революції 1917-1921 років. Видання початку ХХ століття не лише відображали політичний, економічний і суспільно-культурний розвиток суспільства, але й самі чинили вплив на споживачів інформації, таким чином, отримуючи роль співтворця суспільних настроїв і різних сторін життя соціуму.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідники з різною періодичністю зверталися до вивчення преси революційного часу як історичного джерела. Найявні сьогодні напрацювання щодо газет часів революції стосуються переважно типологізації періодичних видань за напрямками. Крім того, інтерес становило вивчення процесу формування преси [2; 3; 6; 10; 16; 17] та редакційна політика окремих видань [1; 11]. Окремо слід виділити роботи з дослідження потенціалу періодичних видань як історичного джерела [4; 5; 12]. Найповнішим дослідженням газетних

видань Києва на сьогодні є робота А. Волбуєвої, Н. Сидоренко, О. Сидоренка, О. Школьної [3]. На нашу думку, на основі зазначених здобутків дослідників є можливим сконцентруватися на проблемі інформативності різних типів джерел в межах періодичних видань. Необхідно підкреслити, що дана проблема набуває особливої актуальності в дослідженнях з історичної антропології, оскільки газети відіграють у даному напрямі історії помітну роль.

Мета дослідження. Метою даної статті є вивчення інформативності різного типу газет і газетних джерел на прикладі газет Києва 1917-1918 років. Ми плануємо з'ясувати, який вид газет є найбільш інформативним для дослідження суспільних настроїв жителів міста. Іншим завданням є дослідити інформативність різного типу газетних текстів для вивченні проблеми ставлення населення до влади.

Матеріали дослідження. За типологією, запропонованою на початку ХХ століття С. Кривенком

та А. Пешехоновим, періодичні видання в Російській імперії межі XIX – XX століть поділялися на три типи: «великі», «малі» та «дешеві» газети [10]. Як слушно зазначає С. Махоніна, сучасною термінологією «великим» газетам відповідає поняття якості, «малим» – масовості, а «дешевим» – низький і спрощений рівень подачі інформації [10]. Найповніше реальну картину зображали великі газети. З С. Махоніною слід також погодитися в тому, що на початку XX століття у Російській імперії з'явився четвертий тип газет, що зайняв нішу між якісними і масовими виданнями. Мова йде про інформаційні газети, які впливали на широкі кола освічених читачів, виробляючи практику щоденного читання газет [10].

У межах даної типології видання ділилися за тематикою, періодичністю, локалізацією (а відповідно й охопленням читачів) та політичним спрямуванням. Якщо чинник політичного спрямування у контексті нашого дослідження не є визначальним, оскільки наявність видань різного спектру дає широку картину думок і рефлексій, то щодо решти пунктів необхідне уточнення.

Як зазначила А. Віннічук у дослідженні про міські газети Ростова-на-Дону, головний показник ідентифікації цього типу видань – локальність. Зв'язок з читачем у міських газетах формується на основі змісту, пов'язаного з локальною проблематикою [2, с. 3]. Міські газети були націлені головним чином на місцеві масштаби впливу. Найповніше реалії життя міста відстежували щоденні газети суспільно-політичної тематики. Так, А. Волобуєва та Н. Сидоренко вказали на те, що «преса Києва – цілісна система, яка здебільшого задовольняла інформаційні потреби суспільства» [3, с. 21]. Аналізуючи київські періодичні видання, дослідники поділили їх за чотирма структурно-типологічними та проблемно-тематичними ознаками: універсальні, релігійно-духовні, громадсько-політичні та спеціалізовані. Найповніше аспекти міського життя висвітлювали універсальні газети.

Не заперечуючи ролі інших типів газет для історичного дослідження, можемо констатувати, що для студіювання суспільних настроїв міста найпродуктивнішими є великі або інформативні універсальні щоденні міські газети. Для Києва періоду Української революції 1917–1921 років такими газетами є російськомовні видання «Киевлянин», «Киевская мысль» і «Последние новости». Також продуктивним видається дослідження матеріалів української газети «Нова Рада». Саме на прикладі текстів із вищезазначених видань ми побудуємо дану статтю.

В одному виданні поруч містилися твори різних жанрів, що мали на меті вплинути на читача у різний спосіб. Тому будь-який текст в газеті є окремим історичним джерелом. На сьогодні визначено жанрову різноманітність газетних матеріалів з точки зору форми написання та подачі інформації. Основними на початку XX століття були інформаційні матеріали у різних формах, репортажі, передрук офіційних документів та звернень влади, публіцистика, фейлетони і тексти розважального змісту та рекламні матеріали. З цього кута зору джерела з періодичних видань доцільно розподілити на суб'єктивні та офіційні.

Частина журналістських матеріалів є суб'єктивними за визначенням жанру. Зокрема, це публіцистика та шаржі й фейлетони. Однак ми визнаємо, що будь-яке історичне джерело містить більшою чи меншою мірою частку суб'єктивності. Відтак виникає проблема коректності подачі у пресі не лише авторських матеріалів, але й коротких новин та повідомлень. Щодо тих текстів, які збереглися в оригіналі, періодичні видання не є першорядним джерелом. До прикладу, це стосується такого джерела як Маніфест про відречення від влади Ніколая II. Однак слід зазначити, що багато офіційних повідомлень, які були подані в пресі, не збереглися в оригінальному вигляді чи в інших формах, а відтак дуже проблемно перевірити коректність їхньої подачі на сторінках газети. Зокрема це стосується звернень до населення начальників поліції, а пізніше міліції, чи інших органів місцевої влади. Текст цих джерел у варіанті, поданому в газетах, є для дослідника основним.

На нашу думку, з метою більш коректного історичного аналізу доцільно розподілити газетні матеріали також за формою інформаційного навантаження з точки зору відбиття рефлексій на події революції. За інформативною складовою для дослідження суспільних настроїв та ставлення населення до змін влади джерела з періодичних видань доцільно поділити на кілька груп.

Перша категорія – це матеріали інформативного спрямування, а саме: офіційні повідомлення влади, документи, короткі новини та хроніки. Даний тип джерел за манерою подачі не є суб'єктивним та несе у собі дві компоненти. По-перше, офіційні повідомлення та новини є безпосереднім віддзеркаленням історичних процесів та подій. Однак не слід відкидати суб'єктивний чинник – такий як політичні симпатії та рівень професіоналізму співробітника редакції, який писав дану новину, а також редактора, який готував її до друку. За умови формалізованості жанру можливість вільного трактування фактів або їхнього умисного спотворення є мізерною, однак таку можливість необхідно враховувати у дослідженні. Отже, виникає проблема кореляції інформаційних повідомлень з реальними подіями, а відтак, адекватності поданих у газетних джерелах матеріалів. Видається можливим вирішити дану проблему, послуговуючись традиційними науковими методами критики та аналізу.

Другою компонентою формальних повідомлень є той факт, що вони є складовою загального інформаційного простору. З цієї точки зору вони є інформаційним базисом для формування суспільних настроїв, незалежно від того, наскільки зміст новин відповідав реальному перебігу подій. Однак з цієї точки зору ми зосереджуємо увагу не лише на змісті, але й на стилі написання новини, а відтак – на емоційному навантаженні, яке вона несе.

Для прикладу розглянемо повідомлення газети «Последние новости» від 3 березня 1917 року про ситуацію в Київській міській думі. Необхідно зазначити, що 3 березня – це день, коли на сторінках київських періодичних видань вперше з'явилася інформація про повалення монархії. Відтак, ситуація в місті цього дня є індикатором суспільних настроїв та очікувань.

У даній новині про хід подій в Миській думі зазначено, що до заступника миського голови М. Страдомського прийшов ад'ютант коменданта з пропозицією розставити по Києву охоронні пости. Миська влада не підтримала дану пропозицію: *«По сведениям городского управления в городе царит полное спокойствие. В виду этого надобность войск является совершенно излишней»* [13, с. 2].

Вказане повідомлення дає нам розуміння того, що, миська влада оцінювала ситуацію в місті як спокійну. По-друге, бачимо що воєнна влада прагнула діяти на випередження на випадок ексцесів. Дана ремарка дає підстави стверджувати, що негативного збурення серед киян звістка про революцію не викликала. Однак вважаємо, що лише на основі однієї згадки такий висновок робити не коректно. Необхідно скорелювати це твердження з повідомленнями в інших газетних виданнях, а також з джерелами іншого типу.

Інша проблема полягає у питанні, який сенс у даному разі вкладали представники миської влади у вислів «полное спокойствие». Виникає спокуса сприйняти дану оцінку ситуації у Києві буквально. Однак такий підхід може бути коректним лише у випадку кореляції даної заяви миської управи з іншими джерелами: повідомленнями інших офіційних органів, спостереженням у пресі та персональним оцінкам, що зафіксовані в его-документах.

Зважаючи на подальші повідомлення у пресі про стихійні мітинги, зокрема біля приміщення Миської думи, поширення різноманітних чуток на тлі прагнення населенням інформації оцінка атмосфери у місті як «спокійної» не означала визнання того, що ситуація була такою, як зазвичай. Цією відозвою миська адміністрація заявляла про те, що на вулицях міста не виникає ексцесів та насильницьких дій. Разом з тим, оскільки ця заява була висловлена військовому коменданту публічно, то її слід розглядати не лише в контексті відносин миської влади та військової адміністрації. Дана заява миської влада була, у першу чергу, адресована населенню міста з метою заспокоїти киян та попередити можливі громадські виступи. Цю думку підтверджує повідомлення про ці події у виданні «Киевская мысль». Там повторено те, що Страдомський оцінив ситуацію в місті як «повністю спокійну», однак зазначено, що пропозицію поставити охорону в місті київський комендант висловив через те, що «некоторая часть населения Подола не уверена в спокойствии» [8, с. 4].

Як приклад впливу газетних матеріалів на формування інформаційного дискурсу міста доцільно навести серію новин та матеріалів, що були подані у київських газетах, про життя представників поваленої династії Романових у Петрограді та інших містах колишньої імперії. Можемо констатувати, що множинність повідомлень на однакову тематику формувало громадську думку щодо поваленої династії Романових загалом. У київському контексті це важливо з огляду на те, що у першій половині березня 1917 року в Києві мешкали три представники династії: овдовіла імператриця Марія Фьодоровна, велика княгиня Ольга Александровна та великий князь Александр Михайлович. Динаміка громадської думки

щодо Романових впливала на ставлення населення до факту перебування у Києві осіб з колишньої царської династії.

У наступну групу доцільно винести репортажі. Ступінь їхньої інформативності загалом повторює попередню групу джерел. Тобто репортажі можуть бути як безпосереднім джерелом для перебігу подій, так і джерелом для реконструкції інформаційного середовища періоду революції та розуміння інформаційного базису для формування суспільної думки. Такі матеріали є продуктивними для дослідження суспільних настроїв, оскільки містять масу персональних оцінок. Окрім оцінки самого журналіста, а відтак і редакції газети, маємо рефлексії інших мешканців міста, які були висвітлені у статті.

У контексті репортажів, які дуже щільні як за фактологічним наповненням, так і за емоційною компонентою, наведемо приклад враження журналіста видання «Киевская мысль» від перебігу процесу звільнення амністованих в'язнів з Лук'янівської тюрми 3 березня 1917 року [8, с. 4]. Даний газетний матеріал вдало створив для читача не лише ілюзію присутності, але й щільно наповнив фактами: коли, за якої емоційної атмосфери і в який спосіб відбувалося звільнення. Цифра про загальну кількість звільнених того дня (49) потребує уточнення та критичного сприйняття. У разі відсутності збережених документальних джерел, які могли б підтвердити цю цифру, коректно брати її за основу. Щільний опис події став можливим завдяки концентрації уваги журналіста на локальному епізоді. Ми не відкидаємо чинника суб'єктивності у виборці описаних епізодів події, однак її локальність дає підстави визнавати за інформацією більший ступінь вірогідності, ніж за репортажами з більш масштабних подій, що зазвичай не мають визначених просторових і часових меж. Такими є описи великих маніфестацій, що відбувалися на вулицях Києва у перші місяці після повалення монархії.

В якості прикладу наведемо репортаж зі Свята Свободи, що відбулося 16 березня, у виданні «Киевлянин» [7, с. 1]. Зважаючи на консервативне спрямування газети, головною темою статті стало зняття пам'ятника Петру Столипіну на Думській площі. Важливо підкреслити два моменти. По-перше, автор стверджує, що ця подія стала негативом на загальному святі. Через надмірний акцент на знесенні символу царської влади у Києві репортаж переріс в аналітичну статтю. По-друге, автор приділяє їй у тексті більше половини часу. Першу заувагу необхідно пояснити консервативним, російським націоналістичним спрямуванням «Киевлянина». Цей чинник дався в знаки і у другому випадку, однак тут необхідно також враховувати суб'єктивний погляд автора та його фізичну неможливість побачити всі події маніфестації, а відтак – описати їх в тексті. З огляду на опис події, які дає автор, можемо констатувати, що він спостерігав за ходом подій на Думській площі або в іншій локації, що розміщувалася біля Миської Думи. Відтак, у тексті не відображено рух колон маніфестантів з різних частин Києва, особливості і склад цих колон.

На відміну від репортажу у газеті «Киевлянин», два інші провідні миські видання, які були демократичними за спрямуванням, «Киевская

мысль» и «Последние новости» надрукували про Свято Свободи більш інформаційно наповнені тексти. Впливає висновок, що такий жанр як репортажі необхідно порівнювати в різних виданнях з метою якомога коректнішого дослідження.

Важливою складовою великих репортажів є вкраплення офіційної компоненти – промов чи реплік представників влади. Як приклад, наведемо репортаж газети «Последние новости» з української маніфестації 19 березня 1917 року. Поміж детального опису руху демонстрантів журналіст докладно говорить про те, як голова Української Центральної Ради Михайло Грушевський опинився на балконі Міської Думи, приймаючи вітання. Автор зазначає, що член Виконавчого комітету Об'єднаних громадських організацій Києва І. Стешенко звернувся до глядачів, оголосивши, що *«перед нами сейчас стоит один из самых неутомимых борцов за свободу всей России и Украины»* [15, с. 3]. З даної деталі можемо зробити щонайменше два висновки. Перший висновок полягає у констатації того, що Грушевського представили публіці у емоційній формі, а не формальною мовою, що своєю чергою дає підстави говорити про візуалізацію активності українського руху та інтерес киян до нього. Другий висновок стосується того, що Грушевський в офіційній риторичі київської влади отримав роль як борця за волю не лише України, а і Росії. У зв'язку з цим стає можливим порушення питання про очікування киян та влади переважно російського міста від українського руху в перші дні революції. Звертає на себе увагу той факт, що М. Грушевського публіці представив український діяч І. Стешенко. Цей факт слід враховувати у дослідженні тактики українських діячів щодо утвердження українського руху в перші місяці по революції.

Третя група газетних матеріалів – це публіцистика. Цей вид газетних джерел носить суб'єктивний характер. З огляду на це постає завдання відфільтрувати у публіцистичних матеріалах інформацію, яка характеризує рефлексії щодо поточного моменту не лише автора статті, але й ширших кіл суспільства. Також ми вважаємо за доцільне визнати публіцистичні матеріали джерелом, що є індикатором загального дискурсу, в якому розвивався соціум.

Як приклад наведемо статтю С. Єфремова «Слово до живих» у «Новій раді» від 4 лютого 1918 року за старим стилем [9, с. 1]. Дана стаття С. Єфремова стала спробою донести загальну думку київського соціуму про пережите під час повстання на заводі «Арсенал» та початок обстрілу міста з боку більшовиків. Бачимо дві провідні тези, що у статті поєднані тематично. З одного боку, автор порівнював захоплення влади більшовиками з нашествия монголів у XIII століття. З іншого – проводив паралелі між бомбардуванням Києва більшовиками з подіями, які кияни переживали з часу початку Першої світової війни, і висловив постулат, згідно з яким корінь політичного і військового неспокою у Києві варто шукати у 1914 році. С. Єфремов писав: *«Люде, що видержали всю кампанію 1914-1917 з жахом оповідають, що такого страху їм не доводилось ні чути, ні бачити, бо не було ще прикладу, щоб мільйонне місто з мирною людністю,*

з жінками й дітьми, з хворими й старими підпадало під таке пекельне бомбардування». Дані тези стали складовою загального дискурсу київських газет щодо оцінки перебування більшовиків у місті взимку 1918 року.

Разом з тим, у своєму постулаті Єфремов приділяв увагу українському суспільно-політичному дискурсу захоплення більшовиками влади. Він зазначав: *«...розмах 1917 року на Україні стоїть у безпосередньому зв'язку з Домокловим мечем, що спустила була царська рука на українство 1914-1915 р...»*. Однак, зважаючи на переважання у Києві населення, яке симпатизувало російським партіям, видається за необхідне поруч з українським дискурсом дослідити реакцію публіцистів іншого національного та політичного спрямування.

Наступна група джерел – це тексти розважального жанру. В першу чергу ми говоримо про фейлетони, вірші та коротку прозу. Матеріали цієї групи, що були передруковані у київській місцевій пресі з центральних російських газет, є частиною загальної інформаційної атмосфери, яка впливала на формування громадської думки та суспільних настроїв. Тексти, написані для власне київських видань окрім цього також віддзеркалюють суспільні настрої у місті, а також вказують на зміни в побуті населення.

Творення нової символіки та обігрування суспільно-політичної дійсності відображено у творі «Маленький фейлетон. Вниманию неверных» в газеті «Последние новости» від 13 березня 1917 року [14, с. 3]. Новодимо уривок:

«...Воротнички «Милюков» – солидно, прочно, дорого.

Мыло «Чхеидзе»

Бинт для усов «Шульгин»

Дорожний сесесер «Некрасов»

Отрывной календарь «Швигарев»

Прибор для маникюра «Князь Львов»

Патентованный брюкодератель «Родзянко»

«Есть также и сатиры на старый режим»:

Калоши «Распутин», вакса «Дубровин» «Ванька-Каин – Щегловитов» – «очень забавная игрушка, ошейник «Протопопов».

Нам видається некоректним на основі однієї цієї згадки говорити про існування конкретних новацій у моді. Для розважального жанру характерний гротеск і нагромадження фактів задля підсилення впливу на читача. Разом з тим, необхідно підкреслити, що створення творів розважального жанру відбувається на сприятливому інформаційному ґрунті. Автори обирали для фейлетонів теми, обговорювані та затребувані у суспільстві. Це дає нам право констатувати, що масова реакція споживчого ринку та ринку послуг та розваг на зміну влади мала місце. Можемо також констатувати конкретну форму вираження такої реакції – у даному прикладі це зміна назв споживчих товарів. Однак констатувати, що мали місце ті чи інші назви, наприклад, бинт «Шульгін», ми можемо лише за умови підтвердження з інших джерел.

На прикладі даного фейлетону можемо також простежити спрямованість творів такого жанру. Назва «Вниманию неверных» свідчить про те, що під формою розважального тексту автор та редакція видання намагалися донести до читача

переконання у тому, що новий режим остаточно закріпився. У ширшому контексті такий посыл спонукає дослідити випадки протистояння республіканському режиму, а також превентивні заходи, яких вживала влада з метою убезпечитися від протестів.

Остання група – це оголошення та анонси вистав, публічних лекцій та інших подій. Вони дають змогу простежити зміни в публічному дискурсі міста.

Висновки. Проаналізований матеріал дає підстави стверджувати про те, що найбільш пока-

зовим джерелом з кола періодичних видань для дослідження суспільних настроїв у Києві під час Української революції 1917-1921 років є великі та інформаційні універсальні міські газети.

За інформативною складовою для дослідження суспільних настроїв тексти, надруковані у періодичних виданнях доцільно поділити на кілька груп, а саме: матеріали короткого інформативного типу, репортажі, публіцистика, твори розважального жанру та реклама. При цьому робота з кожним газетним джерелом вимагає окремої методології.

Список літератури:

1. Бабков Д. И. Политическая деятельность и взгляды В. В. Шульгина в 1917-1939 гг.: Дисс. ... канд. ист. наук. – Брянск, 2008. – 24 с.
2. Виннийчук А. Городские газеты: исторический, классификационно-типологический и содержательный аспекты: на примере городских газет г. Ростова-на-Дону и городов Ростовской области: автореф. дис. ... канд. филол. наук. – М, 2009. – 27 с.
3. Волобуева А., Сидоренко Н., Сидоренко О., Школьна О. Періодичні видання Києва (1835-1917 рр.): покажчик // Т. 1. Волобуева А., Сидоренко Н. Формування преси Києва (1835-1918). – К.: Темпора, 2011. – 208 с.
4. Губа П. І. Періодична преса як джерело дослідження українського державотворчого процесу 1917-1920 рр. Дис. ... докт. іст. наук. – К., 2007.
5. Дмитрієнко М. Ф. Більшовицька преса України 1917-1918 рр. як історичне джерело. – К.: Наук. думка, 1967. – 176 с.
6. Животко А. Історія української преси / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарисів та приміт. М. С. Тимошик – К.: Наша культура і наука, 1999. – 368 с.
7. Києвлянин. – № 76, 18 марта.
8. Киевская мысль. – № 63, 4 марта 1917.
9. Нова рада. – № 14, 17 (4) лютого 1918.
10. Махонина С. Я. История русской журналистики начала XX века. – М., 2004. – 368 с. Режим доступа: <http://www.evartist.narod.ru/text1/91.htm> – Відвідано 22:15 2.02.2018.
11. Мукомела О. Газета «Нова Рада» в 1917 році / Мукомела О. Г. // Роль засобів масової інформації в суспільно-культурному процесі в Україні. – К., 1995. – С. 65-67.
12. Пиріг Р. Я. Джерела з історії Української революції 1917-1921 років: періодична преса // Архіви України. – 2011. – № 4(274). – С. 132-145.
13. Последние новости. – № 4364, 3 марта 1917.
14. Последние новости. – № 4384, 13 марта 1917.
15. Последние новости. – № 4394, 20 марта 1917.
16. Рудий Г. Я. Преса Української Держави, 1918: Питання освіти, науки, культури. – К.: Ін-т історії України НАН України, 1996. – 178 с.
17. Солдатенко В. Ф. Большевицкая пресса Украины в 1917-1918 гг.: Историко-библиографический обзор / В. Ф. Солдатенко. – Київ: Вища школа, 1979. – 207 с.

Скороход О.В.

Национальный университет «Киево-Могилянская академия»

ПЕРИОДИЧЕСКИЕ ИЗДАНИЯ КАК ИСТОЧНИК В ИССЛЕДОВАНИИ ОТНОШЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ К ВЛАСТИ (НА ПРИМЕРЕ КИЕВСКИХ ГАЗЕТ 1917-1918)

Аннотация

Статья является попыткой обнаружить круг периодических изданий, являющихся наиболее показательными для исследования общественного настроения в Киеве 1917-1918 годов. Студия сделана на примере ежедневных городских газет «Последние новости», «Киевлянин», «Киевская мысль» и «Нова рада». С целью достижения позитивной релевантности автор предлагает подход к работе с газетными источниками. Проанализированы различные типы текстов в городских газетах: репортаж, информационные материалы, публицистика, произведения развлекательного жанра и реклама. Показан информационный потенциал данных видов текста.

Ключевые слова: газеты, периодика, революция, Киев, репортаж, исторический источник.

Skorokhod O.V.

National University of «Kyiv-Mohyla Academy»

PERIODICALS AS A SOURCE IN THE STUDY OF THE POPULATION ATTITUDES TO THE AUTHORITY (ON THE EXAMPLE OF KYIV NEWSPAPERS OF 1917-1918)

Summary

The article focuses on the problem of the relevance of periodicals for the study of public opinion of Kyiv residents of 1917-1918. The daily city newspapers «Poslednije novosta», «Kievlianin», «Kievskaja mysl'» and «Nova Rada» are the most significant example. In order to achieve as much relevance as possible, the author suggests an approach to working with newspaper sources. Different types of texts in city newspapers are analyzed. Each of these texts is a separate source, namely: information materials, reportage, personal opinion materials, works of entertainment genre and advertisement. The information potential of each of the text sources is singled out.

Keywords: newspapers, periodicals, revolution, Kyiv, historical source, reportage.